تێرۆریزم لە روانگەیەکی جیاوازەوە، نووسراوەیەکی نەمر دوکتور عەبدوررەحمان قاسملووە کە بۆ "کۆنفەرانسێی تێرۆر و رەوشتی مرۆڤانە" نووسراوە. ئەم کۆنفەرەنسە لە 1986/09/16 لە شاری پاریس بەسترا.
دوکتور کۆشنێر، وەزیری دەرەوەی ئێستای دەولەتی فەرەنسە بە هۆی نەبوونی دوکتور قاسملوو لەو کۆنفەرانسەدا خوێندبوویەوە.
حەسەن ئەیوبزادە ئەو مقالە حقووقیییەی لە دەقە سەرەکیی‌یەکەیەوە کە بەزمانی فەرەنسیی نووسراوە، بە وەبەرچاوگرتنی وەرگێڕدراوەکەی بە زمانی ئینگلیزیی کردوویە بە کوردیی.
دەقی فەرەنسیی مقالەکە و وەرگێڕدراوەکەی بە زمانی ئینگیزیی لە لای وەرگێڕی مقالەکە هەیە . کەسێک خوازیاری دەقی فەرەنسیی و ئینگلیزییەکەی بێ بۆی دەنێردرێ.

نووسەر: دوکتور قاسملوو

تێرۆریزم:
بۆچوونێکی جیاواز

تێرۆریزم هێرش بۆ سەر ژیانی مرۆڤ و ئازادیی خەلکی بێتاوانە کە لە شەڕی نیوان تێرۆریست و دژبەرەکانیاندا بەشدارنین.
لە ولاتانی رۆژئاواییدا چاندنی بۆمب(تەقاندنەوە یان دانانەوەی بۆمب) لە شوێنە گشتیی‌یەکان، بەبارمتە گرتنی خەلک و رفاندنی فرۆکە بە کردەوەی دزێوی تێرۆر ناودەبردرێن. هەرچەند روالەتەکانی دیکەی ئەم دیاردەیە لەوانە زیاترن و دەزگا راگەیەنەرە گشتیی‌یە رۆژئاوایی‌یەکان ناویان نابەن و خۆی لێ دەبوێرن.
رێگا بدەن لەو باسەدا چند پرسیارێک بکەین:

تێرۆریست کێیە؟

کتێبخانەی دیجیتالی
www.rabari.org

ولامی ئەم پرسیارە ئەوەیە:
دەوڵەتێک کە بە ناوی پاراستنی ئەمنییەتی نەتەوەیی خەڵکەکەی پەرێشان دەکا تێرۆریستە؟ ئاخۆ ئەم دیاردەیە تەنیا گرفتی وڵاتانی جیهانی سێهەمە کە دیکتاتۆرەکان بەسەریاندا حاکمن؟ ئایا ئەمە تەنیا تایبەت بە وڵاتانی جیهانی سێهەمە؟
ئایا وشەی " تێرۆریست" بۆ دژبەرێکی سیاسیی دەبێ کە کردەوەیەکی تێرۆریستیی دژی دەوڵەتێک دەکا کە ئازادییەمەدەنییە دەستەبەرکراوەکانی قانوونی ئەساسی پێشێل دەکا؟
ئەی لەمەر بزووتنەوەی ئازادیی نەتەوەیی، کە بە ناوی ئازادیی و سەربەخۆیی، تێرۆریزم هەڵدەبژێرێ چی دەگوترێ؟
ئەو وڵاتەی کە وڵاتێکی دیکە داگیردەکا بە زەبری تێرۆر قانوونەکانی خۆی بەسەر خەڵکەکەدا دەسەپێنێ؟
خەڵکێک دوچاری ترس و خۆف دەکرێ لەبەر ئەوە کە دژی راسیسم و گوشاری گروپە قانوونیی و نە قانوونیییەکان خەبات دەکەن. ئەو گروپانە کەسانێکن کە بە دوای مەبەستی خۆیانەوەن کە خوازیاری گۆڕینی سیاسەت، ئازادیی جینایەتکاران و ئەستاندنی پوڵی زۆرەملین؟

بەراستی کێ تێرۆریستە؟
ئایا رەشەکانی ئەفریقای باشوور کە دژی جیایی رەگەزیی (ئاپارتاید) لە وڵاتەکەی خۆیاندا، خەبات دەکەن تێرۆریستن یان، رێژیمی سپێییەکان لە پرێتۆریا کە جیاوازیی رەگەزیی دەسەپێنێ؟
ئایا خەلکی کورد کە چەکی هەڵگرتووە و شەڕێکی عادلانە بۆ پاراستنی پێناسەی نەتەوەیی دەکا تێرۆریستە یان ئەوە خومەینییە کە لە 7 ساڵی رابردوودا شاروگوندەکانی کوردی لە ئێران وێران کردووە و بە کۆمەڵ خەڵکی قەلاچۆ کردووە ؟
ئایا حکومەتی ئانکارا تێرۆریستە کە بەوگوشارە وەحشیانەیەی لە تورکیە بەسەر کورددا سەپاندووە قانع نییە و ئێستا خەریکی بومبابارانی حەشیمەتی بێدیفاعی کورد لە عێراقە؟
ئایا دەوڵەتی قانوونیی نیکاراگوئە کە یارمەتی بە هاوژینیی هێمنانە لەو وڵاتەو هاوبونیی هێمنانەی ئەمریکا دەکا، تێرۆریستە یان کۆنتراکان کە یارمەتی بە لێشاو پشتیوانیی رێگانیان لە پشتە تێرۆریستن؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەگەر تێرۆریزم بە مانای هێرشبردن بۆ سەر ژیانی بە ئازادیی خەلکی بێتاوان بێ، لەو حاڵەتەدا هەر کەسێ کارێکی ئەوتۆ بکا دەبێ وەکو تێرۆریست سەرنجی بدرێتێ، خوا ئەو کەسە تاک بێ یان رێکخراوە، یان دەوڵەت.

 ئەم پێناسەیە دەبێ بە بنەما دابندرێ. ئەوەش لەگەڵ روانگەی ولاتانی رۆژئاوایی کە تەنیا لە کارتێکەریییەکانی تێرۆریزم دەکۆڵنەوە یەکناگرێتەوە رۆژاواش هەوڵ نادا لە هۆیەکانی تێرۆر بکۆڵێتەوە.

 پێویستە ئەو هۆیانە بۆ کەسێکی خوازیاری بنەبرکردنی تێرۆریزمە، خویا بێ.

گوتراوە کە تێرۆریسم چەکی بێبەشانە.

دەبێ ئەوەش زیادبکرێ کە تێرۆریزم رێگەی ئەو کەسانەیەکە رەنگە بیانەوێ تەنانەت لەبەرامبەر بیعەداڵەتی ، گوشار ، دیکتاتۆریی و راسیسمدا دژکردەوەیان هەبێ. ئەم هۆیانە کە بنەبڕ بکرێن، تێرۆریستە کان ئیزۆلە (تەریک) دەبن و بە خێرایی مەترسێییەکەیان کۆتایی پێدێ.

ئەگەر ویستە قانوونییەکانی خەڵک دابین بکرێن وبێعەداڵەتی نەمێنێ، هەموو کردەوەکانی تێرۆریستان بە شێوەیەکی بەرفرە، مەحکووم دەکرێن. چونکە تێرۆریستەکان کردەوە تێرۆریستیییەکانی خۆیان بە ئیددیعای ویستە سیاسییە قانوونییەکان دەرازێیننەوە.

ولاتانی رۆژاوا پێیانخۆشە بزوتنەوەی نەتەوەیی و خەباتی چەکداریی لەگەڵ کاری تێرۆریستیی تێکەڵ بکرێ.

وێدەچی ترۆریزم لەگەڵ کردەوەی زۆر لە دەولەتەکان رێک بکەوێ ، ئەگەر نەبێ رێک دەخرێ...

نمونەی ئەوولاتانە زۆرن کە لەبەر پێویستیی خۆیان بە تێرۆریزم بۆ پەژراندنی سیاسەتی تێرۆریستیی ، بە شێوەی ئاسایی خۆیان بە دژی تێرۆریست ناودەبەن.

وەکو باشوری ئەفریقا ، اسرائیل ،شیلی و ئیران لە وریزەدان.

کاتێ رەشەکان داوادەکەن ئاپارتاید نەمێنێ، ئەوان رەشەکان بە تێرۆریست دەزانن، فەلستینییەکان داوای وڵاتی خۆیان دەکەن. خەلکی شیلی دژ بە دیکتاتورییە و ئیرانییەکان دیکتاتوریی ئاخوندیی رەتدەکەنەوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ناچارکراوە لە حەوتساڵی رابردوودا دژ بە رژیمی خومەینێ دەست بۆ خەباتی چەکدارانە بەرێ. ئەو خەباتە هەرگیز بەرەو تێرۆریزم نەکشاوە. بەپێچەوانە یارمەتیی کردووە بە ئازادکردنی ژمارەیەک بەبارمتە گیراو کە حەوت کەسیان فەرەنسەیی بوون.* بزووتنەوە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

نێونەتەوەیی‌یەکانی دیکەی جیهان بەو شێوەیە رەفتار دەکەن. ئەو شێوە هەڵس و کەوتە ناکەوێتە نێو گەرداوی تێرۆڕیزمەوە.
بە پێی پرەنسیپ ، ئێمە تێرۆریزم رەتدەکەینەوە. چونکە پێمان وایە ئەو بنەمایە، ئازادیی و کەرامەتی مرۆڤ دەستەبەر دەکا. هەروەها لەروانگەی سیاسیی‌یەوە، لە درێژخایەندا تێرۆریزم پرستیژی بزوتنەوە لەنێودەبا و لە نێوخۆوە وێرانی دەکا. هەلسەنگاندن و پێناسەکردنی نەگونجاوی وڵاتانی رۆژاوا لە تێڕۆریسم ، خەبات بە دژی ئەو دیاردەیە ئەستەم دەکا.
کردەوە تێڕۆریستییەیەکان بە دژی وڵاتانی رۆژاوا مەبەستی جۆراوجۆری لەپشتە.
تێڕۆریستەکان بۆ ئامانجەکانیان پێویستییان بە پروپاگەندە هەیە. دەیانەوێ، بە ناتەواویی دوژمنەکانیان روحییەی مەعنەویی هێزەکانیان پتەو بکەن.
ئەوان دەیانەوێ چالاکییە ئاسایی‌یەکانی دەوڵەتی دژبەر لەکاربخەن و هەوڵ دەدەن، دەوڵەت پێوانەیلی نائاسایی بەمەبەستی دنەدانی نارەزامەندیی گشتیی بخاتەگەر.
راگەیەنەرە گشتیی‌یەکان لە رۆژاوادا دەکەونە داوێکە کە تێرۆریستەکان بۆیان دادەنێنەوە. لە حاڵێکدا چالاکییە تێرۆریستیی‌یەکان بە بەربڵاویی بڵاو دەکرێنەوە و بە ئاگادریی خەلک رادەگەیەندرێن، خەباتی بزووتنەوەی دێموکراتیک بۆ ئازادیی و مافەکان لەبیر دەکرێن.
جیهادی ئیسلامیی کە تەنیا نوێەرایەتی تاقمێکی دەستکرد دەکا کە ناوو دەنگیان لە جیهان‌دا هەیە. ویست و داخوازی بیست ملیون کورد لە بازنەی سیاسیی‌دا بە دژواری دەناسرێ. ئایا ئەو نەگونجاویی‌یە و بێ‌قەوارەیی‌یە بزووتنەدێموکراتیی‌یەکان هان‌نادا بۆ ئەوە پەنا بۆکردەوەی تێرۆریستیی بەرن، بۆ ئەوە دەنگیان ببیسترێ؟
دێموکراسیی‌یەکانی رۆژاوا ناتەواون و تێڕۆریستەکان لەو ناتەواویی‌یە سوود وەردەگرن. بەلام هەر لەو کاتەدا دێموکراسی دوژمنی ژمارە 1 تێرۆریزمە. لەو شوێنەی کە دێموکراسی هەیە، تێرۆریزم گەشەناکا. تێڕۆڕیزم بە ئاشکرا لە دەرەوەڕا دێ. لەو ولاتانەی کە ئازادیی‌یەکان پێشێل دەکرێن ، دیکتاتۆریی‌هەیە، بێعەداڵەتیی هەیە، ئاییینیی و ئیتنیکی یە، گرفتە سیاسیی‌یەکان پەرەدەگرن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دامرکاندنەکانی دێموکراسیی زیاتر زیان بە دێموکراسیی ڕۆژاواییەکان دەگەیەنێ. ئازادکردنی بەبارمتە گیراوێک ئیمتیازێکە کە لەهەڵبژاردنەکاندا کەڵکی وەردەگیرێ.
تێرۆریستەکان لە ئیمتیازی رکەبەریی سیاسیی کەڵک وەردەگرن. ویستەکانیان پەرەپێدەدەن . دەبێ لەبیر بێ کە بە بارمتە گرتنی ئەمریکاییەکان لە 1980 لە هەڵبژاردنی سەرۆککۆماریی ئەمریکا لەلایەن خومەینییەوە شوێنیخستە سەر سیاسەتی ئەمریکاییەکان. هەر وەها دانی باجی سمێل بە حیزبوللای لوبنان لە مارسی 1986.
ترووریستەکان ئامانجیان ئەوەیە کە دێموکراسییەکان لەق بکەن، لە ناووە بنکۆڵی بکەن وگرفتەکان بەرەو رۆژاوا بنێرن بۆ ئەوە وڵاتەکانیان وێران بکەن.
بەرتەسککردنەوەی دێموکراسیی بە مانای یارمەتیدان و لایەنگرییکردنە لە تێرۆر.
لەم هەلومەرجانەدا چۆن دەکرێ کۆتایی بە تێرۆریزم بێنین؟
مرۆڤ دەبێ ئاگاداری ئەو راستییە بێ کە ترۆریزم بە شەوێک کۆتایی پێنایە و لەنێوناچێ.
وەرێخستنی پروپاگەندەیەکی زۆر بۆ بەبارمتەگیراوان سودی نییە. چونکە ئەوە راست ئەو تشتەیە کە تێرۆریستەکان دەیانەوێ. روخاندنی دەوڵەت ،ئەگەرنا وڵات دەکەنە بارمتەی بارمتەکان.
ئاگادارکردنی ڕای گشتی لەمەر بارمتەگیراوان، مانای نووسینی مقالەیلی سەرەکیی لە چاپەمەنییەکاندا نییە. " دانبەخۆداگرتن" لەمەر بارمتەکان رەنگە زیاتر یارمەتی بکا بە ئازادکردنیان.
وتوویژ نابێ وەلابنرێ. بەڵام قبوڵی وتوویژ بە مانای چۆکدادان بۆ هەموو ویستەکانیان نییە. نابی لە بیربکرێ کە تەسلیم بوون بە ویستە نەقانوونییەکانی تێرۆریستەکان رێگادەکاتەوە بۆ ئەوە کە داخوازەکانیان رێک و پێکتر و زیاتر بکەن.
زۆر گرنگە کە لەگەل تێرۆریستانی راستەقینە وتوویژ بکرێ نەئەو کەسانەی کە بۆ چاندنی بومبەکان و بارمتەگرتن و رفاندن کەڵکیان لێوەردەگیرێ.
خالّی وتوویژ لەگەل حیزبوللای لوبنان چییە، لەحالێک دا هەموو کەس ئەوە دەزانێ کە ئەمانە دروستکراوی تارانن. دەبێ سەرەنجام نوێنەرانی موعتەبەر بۆ وتوویژ بدۆزرێنەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خومەینی پارەی دەویٚ،بۆ ئەوە لەگەڵ عێراق درێژە بە شەڕەکەی بدا. لەبەر ئەوە کە ئابوریی ئێرانییەکان بەرەو کارەسات دەچیٚ.
خالی سەرەکی وتووێژەکان لە وتویژەکانی نێوان فەرەنسە و کۆماری ئیسلامیی پێوەندیی بە میلیارد دۆلار قەرزەوە هەیە کە شا بە شیرکەتی ئۆیرۆدیفی دابوو.
نوێنەرانی کۆماری ئیسلامیی وتوویژ لەسەر حەوت کەس لە بارمتەگیراوان کە لە دەست حیزبوڵلای لوبنان دان رەتدەکەنەوە و هەمووان دەزانن کە چارەنووسی ئەوانە پێوەندیی بە ویستی ئایەتوڵلاوە هەیە. گروپەکانی دیکە سەر بەدەوڵەتگەلێکی ناسراوی دیکەن. شەرکردن لەگەڵ ئەو وڵاتانەی کە پشتیوانیی لەتێرۆر دەکەن بە تایبەتی ئێران پێویستییە کە و چاوپۆشیی لیٚناکریٚ. ئەو وڵاتانە دەبیٚ خۆیان بگلێنە نێو ترس و خۆفەوە.
هەموو وڵاتان دەبیٚ دژ بە تێرۆریزم هاوکاری بکەن. ئەوەش تایبەت بە ناتۆ و EEC نییە. لەماوەی 444 رۆژدا کە بارمتەئەمریکاییەکان لە ئێراندا بوون. چەند وڵاتێکی ئوروپایی پێوەندیی باشیان لەگەڵ ئێران هێشتەوە.
لە نەبوونی ئەمریکییەکاندا دەوڵەتەکانی ئوروپایی سودی بازرگانیی باشیان لە رژیمی خومەینی دەس کەوت.
چەند مانگ ، چەند فەرەنسی لەدەستی ئیرانییەکاندا لە لوبناندا بوون، فەرەنسە گوشاری پرۆپاگەندەی لەمەڕ بارمتەکان تەجروبە کرد.
هاوکارانی ئی. ئی. سی. فەرەنسە وەکو ئینگلستان و ئاڵمان ئێستاش زۆر پێوەندیی ئابووریی بە هێزیان لەگەڵ ئێران هەیە. ئەوانە پشتیوانی لە ریژیمێک دەکەن کە تیرۆریزمی وەکو دوکتورینیکی دەوڵەتی هەڵبژاردووە. هاو پێوەندیی بە دژی تێرۆر دەبیٚ کارامەتربیٚ و ببێتە دیاردەیەکی نێونەتەوەیی و تەنیا وڵاتانی رۆژئاوایی، بەڵکو وڵاتانی سوسیالیستیش بە تایبەتی جیهانی سێهەمیش بگرێتەوە.
ئەو تێئۆرییە کە ئیددیعادەکا جیهانی سێهەم تێرۆریزم دروست دەکا دەبیٚ لێیدووربکەوێتەوە.
خەبات دژی تێرۆڕ کارێکی پێویستە ، بیٚ جیاوازیی و لەهەرجێیەکەوە کە سەرچاوەبگریٚ.
ژیرانەیە کە تێرۆریزمی عەرەبەکان کە ژیانی بێتاوانەکان دەخەنە مەترسییەوە بیٚ رارایی و بە وردی مەحکوم بکریٚ. هێرش بۆسەر سێناگۆگی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جوولەکەکان لە ئیستامبوڵ کە تێیدا 24 کەس کوژران، ئەو کردەوەیە دژ بە ئازادیی ئایینە. بەڵام بۆچی هێرش بۆ سەر کوردی عێراق مەحکوم ناکرێ؟
ئەم هێرشە دەبێتە هۆی مەرگی سەدان مەدەنی. هاوکوفەکانی وڵاتانی رۆژاوا کردەوە تێرۆریستییەکان مەحکوم دەکەن. بەڵام زۆر گونجاوە کە راراییەکانیان لەمەڕ ئەو هەنگاوانە دژ بە رژیمی نژاد پەرستی ئەفریقای باشوری وەبەرچاو بگیرێ.
کاتی ئەوەهاتوە ئەو جیاوازیدانانە کۆتایی پێبێ ،کە لەم جیهانەدا بڕێک لە خەلک وەکو شاروەندی دەرەجە دوو وسێ چاویان لێدەکرێ کە ژیانیان ئەو بایەخەیان نییە کە ئەو شاروەندانەی وڵاتانی پێشکەوتوو هەیانە . پشتیوانیی ئەخلاقیی، و سیاسیی ، بزووتنەوەکانی لەو خەڵکانەی کە پەنابردن بۆ تێرۆر رەت دەکەنەوە رێگەیەکی دیکە بۆ خەبات بە دژی تێرۆریسمە.

ABDUL RAHMAN GHASSEMLOU
GENERAL SECRETARY
PARIS, 16/09/1986

* تێبینی
3 کەس لەو7 کەسە کە حیزبێکی سیاسیی کورد لە عێراق بە بارمتەی گرتبوون، ناوەکانیان بریتی بوو لە : Gymore و Maurice و Hary
گیراوەکان، فەرەنسیی بوون و بە ئیبتیکار ونێوبژیکردنی د. قاسملووو دەبیری گشتیی حدکا و هاوکاریی سیاسەتڤان د.عزیز ماملی بەرپرسی سیاسی حدکا لە پاریس و سەرۆکی ئەو حیزبەی کە فەرەنسییەکانی بە بارمتە گرتبوو ئازادکران.
هەروەها دوو ئەندازیاری یوگوسلاوی کە بە هەمان شیوە بە بارمتە گیرابوون بەئیبتیکاری د. قاسملوو سکرتێری حدکا و پێوەندییگرتنی   نوێنەری حدکا (ئەندازیار حاج ئەحمەدی) لەگەڵ   باڵوێزخانەی یوگوسلاوی، گیراوەکان ناردرانەوە بۆ وڵاتەکەیان.

...
www.peshmergekan.com
www.peshmergekan.eu

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org